

X Ka 257/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 maja 2014 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie X Wydział Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Krzysztof Chmielewski (spr.)

Sędziowie: SO Katarzyna Wróblewska

SO Mariusz Jackowski

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Michał Zborowski

przy udziale Prokuratora Doroty Ositek

po rozpoznaniu w dniu 12 maja 2014 r.

sprawy **T. O.**

oskarżonego o przestępstwo z art. 220 § 1 kk w zb. z art. 155 kk w zw. z art. 11 § 2 kk

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego w Pruszkowie

z dnia 29 października 2013 r., sygn. akt II K 192/12

orzeka:

zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy; zasądza od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty postępowania odwoławczego w tym 180 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem opłaty.

Sygn. akt *X Ka 257/14*

UZASADNIENIE

T. O. został oskarżony o to, że w dniu 21 sierpnia 2009 r. w N., będąc prezesem zarządu Przedsiębiorstwa Prac (...) (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B., zatrudniając na umowę zlecenia A. R., będąc jednocześnie odpowiedzialnym za bezpieczeństwo i higienę pracy, nie dopełnił ciężącego na nim obowiązku polegającego na kierowaniu pracami budowlanymi malowania elewacji budynku Centrum Mody w N. w sposób zgodny z przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy i dopuścił do wykonywania prac malarskich, w tym prac na wysokości A. R., pomimo braku jego przeszkolenia w zakresie bezpieczeństwa pracy, braku instruktażu stanowiskowego do prac malarskich na wysokości oraz braku kwalifikacji potwierdzonych zdaniem egzaminem do obsługi nożycowego samojezdnego podnośnika, nie zapewniając jednocześnie bezpośredniego nadzoru nad bezpieczeństwem i higieną pracy pracowników realizujących prace na wysokości, a także poprzez niezapewnienie właściwego zabezpieczenia nożycowego podnośnika platformy typu (...) Lift typ HL Y-83 EL-12, która nie była wyposażona w urządzenie do zatrzymywania awaryjnego oraz w środki uniemożliwiające przypadkowe jej przemieszczenie w trakcie pracy na wysokości, a także na niezapewnieniu A. R. odpowiedniego sprzętu malarskiego na kijach, jak również pełnego wyposażenia w środki ochrony indywidualnej, w tym kasku ochronnego przeznaczonego do prac na wysokości, przez co naraził A. R. wykonującego prace budowlane na wysokości na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia i nieumyślnie spowodował śmierć A. R., który podczas

wykonywania prac na wysokości został przyciśnięty przez barierkę ochronną podnośnika do belki podtrzymującej zadaszenie nad wejściem do budynku, na skutek czego w wyniku doznanych obrażeń ciała zmarł na miejscu zdarzenia, tj. o czyn z art. 220 § 1 k.k. w zb. z art. 155 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Wyrokiem z dnia 29 października 2013 roku, wydanym na skutek ponownego rozpoznania sprawy, Sąd Rejonowy w Pruszkowie w sprawie oznaczonej sygn. akt II K 192/12:

1. oskarżonego T. O. w granicach zarzucanego mu czynu uznał za winnego tego, że w dniu 21 sierpnia 2009 r. w N., będąc prezesem zarządu Przedsiębiorstwa Prac (...) (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B., zlecił wykonywanie A. R. prac polegających na malowaniu elewacji budynku Centrum Mody w N. z użyciem podestu ruchomego, pomimo braku przeszkolenia w zakresie jego bezpiecznej obsługi oraz braku posiadania przez niego wymaganych kwalifikacji do obsługi takiego podestu, narażając ww. na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia i nieumyślnie spowodował śmierć A. R., który podczas wykonywania przedmiotowych prac został przyciśnięty przez barierkę ochronną podnośnika do belki podtrzymującej zadaszenie nad wejściem do budynku, na skutek czego w wyniku doznanych obrażeń ciała zmarł na miejscu zdarzenia i czyn ten zakwalifikował z art. 160 § 1 k.k. w zb. z art. 155 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za to na podstawie art. 160 § 1 k.k. w zb. z art. 155 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. skazał go, zaś na podstawie art. 155 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. wymierzył mu karę 1 (jednego) roku pozbawienia wolności;

2. na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k., art. 70 § 1 pkt 1 k.k. wykonanie orzeczonej w pkt I kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił wobec oskarżonego T. O. na okres próby wynoszący 3 (trzy) lata;

3. zasądził od oskarżonego T. O. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 10.271,05 (dziesięć tysięcy dwieście siedemdziesiąt jeden złotych i pięć groszy) tytułem zwrotu wydatków sądowych oraz kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem opłaty.

Obrońca oskarżonego T. O., na podstawie art. 425 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 444 k.p.k. zaskarżył wyżej wymieniony wyrok w całości na korzyść oskarżonego.

Na podstawie art. 427 § 2 k.p.k. i art. 438 pkt 1 i 2 k.p.k. orzeczeniu zarzucono:

1) naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 7 k.p.k. poprzez dokonanie niewłaściwej oceny zgromadzonych w sprawie dowodów i przekroczenie zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego prowadzące do błędnego przyjęcia, że umożliwienie pokrzywdzonemu A. R. przez oskarżonego T. O. wykonywania zleconych prac przy użyciu podestu ruchomego spowodowało narażenie pokrzywdzonego na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia i w efekcie prowadziło do nieumyślnego spowodowania jego śmierci, podczas gdy z prawidłowej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika brak związku przyczynowego pomiędzy zachowaniem oskarżonego a zaistnieniem bezpośredniego niebezpieczeństwa dla życia pokrzywdzonego i wypadkiem skutkującym jego śmiercią, zaś wyłączną przyczyną powstania zagrożenia dla życia pokrzywdzonego było działanie samego pokrzywdzonego, który świadomie wprowadził oskarżonego w błąd co do posiadanych przez siebie uprawnień do obsługi ww. podestu, a następnie podjął się obsługi podestu ze świadomością braku uprawnień i obsługiwał to urządzenie bez zachowania należytej ostrożności. Powyższe miało wpływ na prawidłowe ustalenie przez Sąd Rejonowy związku przyczynowego pomiędzy zachowaniem oskarżonego a zagrożeniem dla życia pokrzywdzonego i w efekcie doprowadziło do dokonania przez Sąd Rejonowy błędnej subsumcji w zakresie ustalenia, że oskarżony swoim zachowaniem wypełnił znamiona czynu opisanego w art. 160 § 1 k.k. w zb. z art. 155 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.;

2) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 304 § 2 kodeksu pracy poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie i przyjęcie na jego podstawie, że T. O., jako zlecający prace A. R., powinien zapewnić u bezpieczne i higieniczne warunki pracy, podczas gdy określony w art. 304 § 2 k.p. obowiązek zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy spoczywa wyłącznie na osobie będącej pracodawcą w rozumieniu przepisów Kodeksu pracy i dotyczy wyłącznie zapewnienia bezpiecznych i higienicznych

warunków odbywania zajęć na terenie zakładu pracy przez studentów i uczniów nie będących pracownikami, zaś w ustalonym przez Sąd Rejonowy stanie faktycznym T. O. nie był pracodawcą dla A. R., a A. R. nie był studentem ani uczniem odbywającym zajęcia w spółce reprezentowanej przez oskarżonego,

b) § 1 pkt 6 lit. h rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 2012 r. w sprawie rodzajów urządzeń technicznych podlegających dozorowi technicznemu (Dz. U. 2012 poz. 1468) w zw. z art. 5 ust. 1 oraz art. 22 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorze technicznym (Dz. U. 2013 poz. 963) poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie i błędne przyjęcie, że normy prawne wynikające z ww. przepisów odnoszą się do oskarżonego jako zlecającego wykonanie prac na podstawie umowy zlecenia i że z ww. przepisów wynikał obowiązek oskarżonego uzyskania od pokrzywdzonego A. R. dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji do obsługi podestu ruchomego, podczas gdy ww. przepisy nakładają określone obowiązki na osoby obsługujące urządzenia techniczne, a więc w niniejszym stanie faktycznym przyjmującego zlecenie, a nie zleceniodawcę, a nadto przepisy ww. rozporządzenia weszły w życie z dniem 1 stycznia 2013 r. i nie mogą mieć zastosowania do określania obowiązków oskarżonego w chwili wystąpienia zdarzenia, tj. w dniu 21 sierpnia 2009 r.

Stosownie do art. 427 § 1 k.p.k. i 437 § 1 i 2 k.p.k. skarżący wniósł, by Sąd Odwoławczy zmienił zaskarżony wyrok i uniewinnił oskarżonego od zarzucanego mu czynu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, a podnoszone w niej zarzuty są bezzasadne.

Kompleksowa analiza zgromadzonego materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że w niniejszej sprawie Sąd Rejonowy nie dopuścił się obrazy przepisów prawa materialnego ani przepisów postępowania karnego.

W pierwszej kolejności obrońca oskarżonego podniósł w apelacji zarzut obrazy przepisów postępowania karnego, a to art. 7 k.p.k.

W przedmiotowej sprawie Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy przeprowadził postępowanie dowodowe, a całość zebranego w sprawie materiału poddał wszechstronnej ocenie, zgodnej z zasadami wiedzy, logiki i doświadczenia życiowego, bez naruszenia zasad określonych w art. 7 k.p.k. Sąd Rejonowy w pełni bezstronnie i obiektywnie rozważył wszystkie okoliczności przemawiające zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść oskarżonego, a rozważania te zostały poparte stosowną i przekonującą argumentacją. Podstawę wyroku stanowił jedynie całokształt okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej. Uzasadnienie wyroku zostało sporządzone rzetelnie, w sposób szczegółowy wskazuje, jakie fakty sąd uznał za udowodnione, a jakie za nieudowodnione i na jakich oparł się dowodach oraz z jakich względów nie uznał za wiarygodne dowodów przeciwnych. Sąd Rejonowy bardzo wnikliwie ocenił przy tym wyjaśnienia oskarżonego T. O., uznając je za wiarygodne w części – którą to ocenę Sąd Okręgowy w pełni podziela. Powyższe odnosi się w szczególności do ustaleń Sądu I instancji, że oskarżony doskonale wiedział o uprawnieniach wymaganych do pracy przy użyciu ruchomego podestu, miał świadomość, że uprawnienia takie otrzymuje się na piśmie w sposób formalny, a jego twierdzenie, że opierał się w tym zakresie na zapewnieniach pokrzywdzonego są naiwne i zupełnie niewiarygodne.

Obrońca oskarżonego zarzucił, że Sąd Rejonowy mylnie przyjął, że umożliwienie pokrzywdzonemu wykonywania zleconych prac przy użyciu podestu ruchomego spowodowało narażenie go na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia i w konsekwencji doprowadziło do nieumyślnego spowodowania przez oskarżonego śmierci A. R.. Z zarzutem tym nie sposób się zgodzić.

W ocenie Sądu Okręgowego ustalenie przez Sąd I instancji zaistnienia związku przyczynowego pomiędzy zachowaniem oskarżonego a zdarzeniem wypadkowym było w pełni zasadne. Zachowanie oskarżonego stanowiło narażenie A. R. na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia, doprowadziło do nieumyślnego spowodowania przez oskarżonego jego śmierci. Sąd Okręgowy podziela przedstawioną w tym zakresie argumentację Sądu Rejonowego, który wskazał, że wypadek z dnia 21 września 2009 r. spowodowany był nieumiejętną, nieostrożną obsługą urządzenia

przez pokrzywdzonego. Co jednak istotne, powyższe stanowiło bezpośrednie następstwo braku jakiegokolwiek przeszkolenia pokrzywdzonego przez oskarżonego oraz dopuszczenia przez T. O. do wykonywania prac malarskich osoby nieposiadającej uprawnień niezbędnych do obsługi podestów ruchomych.

Pogląd ten wyrazili również biegli sądowi w opiniach, w których zgodnie stwierdzili, że do wypadku doszło na skutek niewłaściwego i nieostrożnego postępowania przez pokrzywdzonego podczas obsługi podestu ruchomego i przemieszczania się nim przy jednym z wejść do budynku. Pierwszy z biegłych wprost zaznaczył, że brak przeszkolenia oraz brak stosownych kwalifikacji musiały wpływać na przebieg wypadku, albowiem pracownik mógł nie zdawać sobie sprawy z zagrożenia, jakie stwarzały okoliczności. Również kolejni biegli wskazali, że obsługiwanie podestu ruchomego przez pokrzywdzonego nie powinno mieć miejsca i miało związek z zaistniałym wypadkiem.

Całkowicie bezpodstawnym jest przy tym twierdzenie obrońcy oskarżonego, jakoby to pokrzywdzony ponosił całkowitą i wyłączną winę za zaistnienie i skutek przedmiotowego wypadku. Nieostrożność A. R. wpłynęła na zaistnienie zdarzenia wypadkowego, jednak niezaprzeczalnym jest, że do wypadku w ogóle by nie doszło, gdyby T. O. nie dopuścił do wykonywania prac pokrzywdzonego nie posiadającego stosownych kwalifikacji.

Sąd podziela w tym zakresie wywody poczynione przez Sąd Rejonowy w uzasadnieniu wyroku, odnoszące się do analizy pojęcia bezpośredniego niebezpieczeństwa, a wiążące to pojęcie nie tyle z bliskością czasową skutku, co z nieuchronnym jego nastąpieniem (bez konieczności wystąpienia innych okoliczności). Przez bezpośredni charakter niebezpieczeństwa należy zatem rozumieć taką sytuację, w której w każdej chwili może dojść do wystąpienia wskazanych skutków, m.in. utraty życia. Przepis art. 160 § 1 k.k. jest dokonane z chwilą narażenia na niebezpieczeństwo, chociażby osoba narażona nie doznała krzywdy. Dla odpowiedzialności na podstawie tego przepisu nie ma zatem znaczenia dalszy rozwój zdarzeń. Zgodzić należy się z wnioskami sformułowanymi przez Sąd I instancji, który wskazał, że to właśnie zlecenie pokrzywdzonemu wykonywania prac przy użyciu podestu ruchomego w warunkach nieposiadania przez niego stosownych kwalifikacji powodowało, że w każdej chwili mogło dojść do wypadku. Zagrożenie takie było realne i bezpośrednie. Fakt, że w następstwie powyższego doszło do wypadku i śmierci pokrzywdzonego odzwierciedlony został w zastosowanej przez Sąd Rejonowy kumulatywnej kwalifikacji prawnej czynu, uwzględniającej również wyczerpanie przez oskarżonego znamion art. 155 k.k.

Sąd Rejonowy orzekając w niniejszej sprawie miał również na uwadze nieostrożne zachowanie pokrzywdzonego, co prawidłowo, zgodnie z dyrektywą wymiaru kary zawartą w art. 53 § 2 kpk, uwzględnione zostało jako okoliczność łagodząca przy wymiarze kary.

W drugiej kolejności obrońca podniósł w apelacji zarzut obrazy prawa materialnego, a to art. 304 § 2 kodeksu pracy oraz § 1 pkt 6 h rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 2012 r. w sprawie rodzajów urządzeń technicznych podlegających dozorowi technicznemu (Dz. U. 2012 poz. 1468) w zw. z art. 5 ust. 1 oraz art. 22 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorze technicznym (Dz. U. 2013 poz. 963).

Argumentację obrońcy oskarżonego w przedmiocie niezasadnego wskazania przez Sąd Rejonowy art. 304 § 2 kodeksu pracy jako podstawy rozstrzygnięcia co do zasady uznać należałoby za zasadną. Zważyć jednak należy, że treść uzasadnienia wyroku prowadzi do jednoznacznego i oczywistego wniosku, że rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego oparte zostało na treści art. 304 § 1 kodeksu pracy, a § 2 wskazany został jedynie omyłkowo. Zgodnie z treścią art. 304 §1 kodeksu pracy, pracodawca jest obowiązany zapewnić bezpieczne i higieniczne warunki pracy, o których mowa w art. 207 § 2, osobom fizycznym wykonującym pracę na innej podstawie niż stosunek pracy w zakładzie pracy lub w miejscu wyznaczonym przez pracodawcę, a także osobom prowadzącym w zakładzie pracy lub w miejscu wyznaczonym przez pracodawcę na własny rachunek działalność gospodarczą. Przez osoby fizyczne wykonujące pracę na innej podstawie niż stosunek pracy należy rozumieć osoby, których stosunek zatrudnienia powstał na podstawie umów o charakterze cywilnoprawnym. Będą to umowa o pracę nakładczą, umowa zlecenia, umowa o dzieło, umowa agencyjna lub inna umowa o świadczenie usług. Stwierdzić należy, że w stosunku do takich osób pracodawca powinien m.in. weryfikować posiadanie stosownych kwalifikacji – czego oskarżony nie uczynił – zwłaszcza wtedy, gdy rodzaj pracy lub warunki jej wykonywania stanowią szczególne zagrożenie dla zdrowia lub życia. Wniosek taki wynika z

reguły z instrumentalnego nakazu w kontekście art. 207 § 2 kodeksu pracy, albowiem w przypadku braku szkoleń bhp i nieposiadania przez osobę wykonującą daną pracę odpowiednich kwalifikacji, pracodawca nie jest w stanie realnie zapewnić bezpiecznych i higienicznych warunków pracy tym osobom. Sąd Okręgowy podziela przy tym ustalenia Sądu Rejonowego w przedmiocie charakteru stosunku łączącego oskarżonego z pokrzywdzonym, tj. umowy zlecenia, co nie było kwestionowane również w apelacji.

Z podobnych przyczyn niezasadny jest drugi zarzut naruszenia prawa materialnego sformułowany przez obrońcę oskarżonego. Zarzuca on błędne zastosowanie przez Sąd Rejonowy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 2012 r. w sprawie rodzajów urządzeń technicznych podlegających dozorowi technicznemu (Dz. U. 2012 poz. 1468), jako rozporządzenia, które weszło w życie już po zaistnieniu przedmiotowego wypadku. Zauważyć jednak należy, że w dniu wypadku obowiązywało rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów urządzeń technicznych podlegających dozorowi technicznemu (Dz.U. 2002 nr 120 poz. 1021 z późn. zm.), tożsame w relewantnym dla przedmiotowej sprawy zakresie z rozporządzeniem wskazanym w treści uzasadnienia wyroku. Obydwa rozporządzenia w tym samym miejscu, tj. w § 1 pkt 6 lit h – wskazują podesty ruchome jako urządzenia techniczne podlegające dozorowi technicznemu. Rozważania poczynione w tym zakresie przez Sąd Rejonowy pozostają w pełni aktualne i – w ocenie Sądu Okręgowego – prawidłowe. Nieprawdą jest przy tym sugestia obrońcy oskarżonego, jakoby przepisy z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy nie nakładały na osobę organizującą wykonywanie prac obowiązku kontrolowania uprawnień posiadanych przez osoby tych prac się podejmujące. Obowiązek taki wynika z powołanego wyżej art. 304 § 1 k.p. w zw. z art. 207 § 2 k.p., zgodnie z którym pracodawca jest obowiązany chronić zdrowie i życie pracowników – oraz osób fizycznych wykonujących pracę na innej podstawie niż stosunek pracy – przez zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy przy odpowiednim wykorzystaniu osiągnięć nauki i techniki. W szczególności pracodawca jest obowiązany organizować pracę w sposób zapewniający bezpieczne i higieniczne warunki pracy (...). Oczywistym jest, że w obowiązek zapewnienia bezpiecznych warunków pracy wpisuje się zakaz dopuszczania do pracy osoby, która nie posiada do jej wykonywania wymaganych kwalifikacji lub potrzebnych umiejętności, a także dostatecznej znajomości przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy. Jak wskazał Sąd Rejonowy, zgodnie z art. 22 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorze technicznym, osoby obsługujące i konserwujące urządzenia techniczne, obowiązane są posiadać zaświadczenia kwalifikacyjne potwierdzające umiejętność praktycznego wykonywania tych czynności oraz znajomość warunków technicznych dozoru technicznego, norm i przepisów prawnych w tym zakresie. T. O. o powyższym wiedział, o czym – jak słusznie ustalił Sąd I instancji – świadczą jego wyjaśnienia dotyczące robót wykonywanych przez T. K. i posiadanych przez niego kwalifikacji.

Oceniając z urzędu rozstrzygnięcie o karze, zważyć należy, że z pewnością nie nosi ono cech rażącej niewspółmierności. Sąd Rejonowy prawidłowo odniósł się do wszystkich dyrektyw wymienionych w art. 53 k.k. Orzeczona wobec oskarżonej kara 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby jest adekwatna do stopnia winy oskarżonego oraz stopnia społecznej szkodliwości popełnionego przez niego czynu, a nadto spełni cele zapobiegawcze, jak i wychowawcze względem oskarżonego, uwzględniając przy tym potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa.

Z tych względów, nie znajdując przesłanek z art. 439 § 1 k.p.k. oraz art. 440 k.p.k., zaskarżony wyrok należało utrzymać w mocy.

O kosztach postępowania przed Sądem odwoławczym orzeczono zgodnie z art. 636 § 1 k.p.k., obciążając nimi oskarżonego. Wysokość opłaty od wymierzonej kary została ustalona w oparciu o przepisy ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych.

Mając powyższe na uwadze Sad Okręgowy orzekł jak w sentencji.